

Fra: "Nils Runar Hætta" <nils.runar.haetta@kautokeino.kommune.no>
Sendt: tirsdag 31. mars 2026 14:04:40
Til: "NVE Postmottak" <nve@nve.no>
Emne: Høringsuttalelse saksnummer 202407777

Guovdageainnu – Kautokeino kommune viser til høringen om utvidelse av Alta kraftverk. Kommunen ønsker med dette å gi sine merknader til saken, med særlig vekt på historiske erfaringer, samiske interesser og behovet for en helhetlig vurdering av konsekvensene.

Historisk bakgrunn og konsekvenser for lokalsamfunnet

Utbyggingen av Kautokeino - Altavassdraget har hatt store og langvarige konsekvenser for lokalsamfunnene i området, særlig for bygda Máze. Planene om neddemming av bygda fra slutten av 1960-tallet skapte i flere tiår betydelig utrygghet og stagnasjon i samfunnsutviklingen.

Usikkerheten om framtiden førte til fraflytting og manglende investeringer i lokalsamfunnet. I perioder fikk innbyggere ikke tillatelse til å bygge nye boliger, fordi området kunne bli neddemt. Selv etter at Máze ble vernet i 1973, fortsatte konsekvensene av denne usikkerheten å prege bygda.

Máze har i dag et betydelig lavere innbyggertall enn før planene om neddemming ble kjent. Kommunen mener det fortsatt er behov for tiltak som kan bidra til å styrke lokalsamfunnet og gjenopprette tillit.

Forslag om støtte til dokumentasjonssenter i Máze

Som en del av denne prosessen mener Guovdageainnu – Kautokeino kommune at Statkraft bør bidra til tiltak som kan styrke samfunnsutviklingen i Máze.

Kommunen ønsker derfor å løfte fram etableringen av et dokumentasjonssenter i Máze som dokumenterer historien om Alta-konflikten og kampen mot neddemming av bygda. Konflikten fikk stor betydning for utviklingen av samiske rettigheter i Norge.

Et slikt senter vil kunne bidra til:

- lokal samfunnsutvikling
- formidling av viktig nasjonal historie
- styrking av samisk kultur og identitet

Kommunen mener det er naturlig at Statkraft vurderer å bidra økonomisk til et slikt tiltak.

Reindriftsinteresser

Reindriften er en sentral næring og kultur i området. Flere reinbeitedistrikter i Vest-Finnmark benytter områder som kan bli påvirket av tiltaket.

Kommunen vil understreke at:

- reindriften allerede er under betydelig press fra ulike arealinngrep
- ytterligere tiltak må vurderes i lys av de samlede belastningene

Det er derfor avgjørende at berørte reinbeitedistrikter involveres tett i prosessen, og at deres kunnskap og vurderinger blir tillagt stor vekt.

Kommunen legger til grunn at konsultasjoner med samiske rettighetshavere gjennomføres i tråd med gjeldende regler og prinsipper om fritt, forhåndsinformert samtykke.

Samlede konsekvenser av energiltak i regionen

Kommunen mener det er viktig å se dette tiltaket i sammenheng med andre planlagte energiltak i regionen.

Utvidelsen av Alta kraftverk må vurderes i lys av den samlede utviklingen i energisystemet i Finnmark, herunder blant annet nettutbygging og andre kraftrelaterte tiltak.

Guovdageainnu – Kautokeino kommune mener derfor at det er viktig med en helhetlig vurdering av de kumulative konsekvensene for natur, reindrift og lokalsamfunn.

Grensespørsmålet mellom Alta og Kautokeino

Kommunen ønsker også å peke på den historiske grensefastsettelsen mellom Alta og Kautokeino kommuner.

Kraftverket ligger i dag i Alta kommune, og det er derfor Alta som mottar hoveddelen av eiendomsskatteinntektene fra kraftverket. Samtidig kommer vannet som driver kraftproduksjonen i stor grad fra områder i Kautokeino kommune, og betydelige naturinngrep berører områder tilknyttet vårt lokalsamfunn.

Dette oppleves av mange som en historisk urettferdighet. Kommunen mener det er relevant å synliggjøre denne problemstillingen i forbindelse med høringen.

Tillit og lokal involvering

Erfaringene fra tidligere kraftutbygginger i regionen gjør at tilliten til både myndigheter og utbyggere i enkelte miljøer fortsatt er begrenset.

Guovdageainnu – Kautokeino kommune mener derfor det er viktig at Statkraft og myndighetene legger til rette for:

- åpen dialog med lokalsamfunn
- reell involvering av berørte aktører
- gode prosesser med reindriften

Kommunen stiller seg positiv til å bidra i slike prosesser dersom det er ønskelig.

Guovdageainnu – Kautokeino kommune ber om at våre merknader tas med i den videre behandlingen av saken.

Kommunen understreker behovet for gode prosesser, grundige vurderinger av samlede konsekvenser og tiltak som kan bidra til å styrke lokalsamfunnene som historisk har vært berørt av kraftutbyggingen i Kautokeino – Alta vassdraget.

Behov for samlet vurdering

Kommunen vil også peke på at det omsøkte tiltaket etter all sannsynlighet vil utløse behov for nettførsterkninger i regional- og transmisjonsnett.

En økning i produksjon og effekt fra Alta kraftverk vil kunne medføre behov for oppgradering av Statnetts transformatorstasjon. Dette er tiltak som vil kunne ha egne og selvstendige konsekvenser for natur, reindrift og lokalsamfunn.

Kommunen registrerer at denne typen følgeinngrep ikke er omtalt i søknaden fra Statkraft Energi, og heller ikke er blitt synliggjort i tilstrekkelig grad i informasjonsarbeidet, herunder på

avholdte folkemøter. Samtidig legger kommunen til grunn at dette er forhold som er kjent for både utbygger og relevante myndigheter.

Guovdageainnu – Kautokeino kommune mener det er uheldig dersom tiltak med så klare sammenhenger behandles isolert, uten at de samlede konsekvensene synliggjøres for allmennheten. Dette kan svekke tilliten til prosessene og gi et ufullstendig beslutningsgrunnlag. Kommunen ber derfor om at:

1. de samlede tiltakene vurderes i sammenheng, herunder kumulative konsekvenser for natur, reindrift og lokalsamfunn
2. det legges til grunn en åpen og helhetlig tilnærming, slik at allmennheten får et korrekt og fullstendig bilde av tiltakets faktiske omfang

Kommunen vil understreke at det er avgjørende for tilliten til prosessene at alle relevante og kjente konsekvenser legges frem på et tidlig tidspunkt, og at tiltak ikke fremstår som mindre omfattende enn det de i realiteten er.

Om konsultasjoner og utelatelse av sentrale samiske interesser

Guovdageainnu – Kautokeino kommune vil understreke at samiske interesser i denne saken er vesentlig bredere enn reindriftsinteresser alene. Tradisjonell samisk bruk av naturen omfatter også fiske, jakt og annen utmarksbruk, og disse interessene har både historisk, kulturell og rettslig forankring.

Kommunen registrerer med bekymring at disse interessene i liten grad er synliggjort i søknaden, og at de i praksis er utelatt som selvstendige vurderingstema i høringen. Dette gir et ufullstendig bilde av hvilke rettigheter og interesser som faktisk berøres av tiltaket.

I forbindelse med utbyggingen av Alta kraftverk ble det blant annet etablert et fiskefond i Máze. Denne avtalen dokumenterer at staten ved Statskraftverkene:

1. anerkjente at lokalbefolkningen i Máze har reelle fiskerettigheter
2. anerkjente at disse rettighetene har økonomisk verdi
3. aksepterte kollektiv kompensasjon, ikke bare individuelle erstatninger

Dette er et tungtveiende rettslig og historisk utgangspunkt som viser at også andre samiske bruksinteresser enn reindrift er rettighetsbaserte. Likevel er disse interessene i liten grad identifisert eller vurdert i foreliggende sak.

Kommunen mener det er kritikkverdige at slike interesser ikke er løftet frem som en del av høringsgrunnlaget, til tross for at de er kjent gjennom tidligere inngrep i det samme vassdraget. Dette kan oppfattes som en innsnevring av hvilke samiske interesser som anses relevante, og bidrar til å svekke både kunnskapsgrunnlaget og tilliten til prosessen.

Kommunen vil i denne sammenheng peke på at også organisasjoner som Sámi bivdo- ja meahcástansearvi representerer sentrale bruker- og rettighetsperspektiver knyttet til fiske, jakt og høsting. Det er etter kommunens vurdering grunn til å stille spørsmål ved hvorfor slike aktører ikke er inkludert i konsultasjonsgrunnlaget i denne saken.

Guovdageainnu – Kautokeino kommune legger til grunn at konsultasjoner skal gjennomføres i tråd med gjeldende regelverk og folkerettslige forpliktelser. Dette innebærer at:

1. alle relevante samiske rettighetshavere skal identifiseres
2. konsultasjoner skal være reelle og omfatte bredden av berørte interesser
3. også tradisjonell bruk av naturen skal inngå i vurderingsgrunnlaget

En praksis der kun deler av de samiske interessene inkluderes, mens andre utelates, er etter kommunens vurdering ikke i tråd med disse prinsippene.

Kommunen forventer derfor at konsultasjonsgrunnlaget i saken utvides, og at også andre samiske rettighets- og brukerinteresser enn reindrift blir identifisert, involvert og tillagt vekt i den videre behandlingen.

Om konsesjonskraft og fordeling av verdiskaping

Guovdageainnu – Kautokeino kommune vil understreke at en utbygging av et tredje aggregat i Alta kraftverk vil innebære økt kraftproduksjon. Dette aktualiserer spørsmålet om konsesjonskraft og kommunens andel av verdiskapingen fra vassdraget.

Kommunen legger til grunn at konsesjonskraftordningen må vurderes på nytt i lys av økt produksjon. Dette er særlig viktig for Kautokeino kommune, som i dag i begrenset grad får del i de økonomiske verdiene fra kraftverket.

De største skattemessige fordelene av kraftverket tilfaller i dag Alta kommune, blant annet fordi eiendomsskatten knytter seg til de tekniske installasjonene som ligger der. Samtidig stammer store deler av vannressursene som danner grunnlaget for kraftproduksjonen fra områder i Kautokeino kommune.

Kommunen vil påpeke at selve utbyggingen av Alta kraftverk i sin tid medførte betydelige arealmessige inngrep og konsekvenser i Kautokeino kommune. Dette gjelder både naturinngrep og belastninger på tradisjonell bruk av områdene. Vi minner også om at befolkningen i Máze har levd under stor usikkerhet i flere år på grunn av utbyggingsplanene. En belastning som både enkelt innbyggere og hele samfunnet ennå lider av, uten at Staten noen gang har tatt initiativ til å rette opp i.

Når man i tillegg ser dette i sammenheng med den såkalte «Alta-pakken», hvor det ble finansiert omfattende infrastrukturtiltak i Alta, oppleves det historisk sett som at staten har behandlet de to berørte kommunene ulikt. Mens Alta i stor grad har fått økonomiske og infrastrukturelle gevinster, har Kautokeino i større grad stått igjen med belastningene.

På denne bakgrunn mener Guovdageainnu – Kautokeino kommune at:

1. konsesjonskraftordningen må vurderes på nytt ved økt produksjon
2. fordelingen av verdiskaping fra kraftverket bør gjennomgås med sikte på større balanse mellom kommunene
3. historiske skjevheter i fordeling av fordeler og ulemper bør tillegges vekt i den videre behandlingen

Kommunen vil understreke at en eventuell utvidelse av kraftverket ikke kan vurderes isolert, men må sees i sammenheng med både historiske konsekvenser og en mer rettferdig fordeling av fremtidige verdier.

Om konsekvenser for fiske i magasinet og oppstrøms områder

Guovdageainnu – Kautokeino kommune vil også peke på de betydelige og varige konsekvensene reguleringen har hatt for fiske i områdene oppstrøms Alta kraftverk.

Fiske i Virdnejávri er i dag i realiteten ødelagt som følge av at innsjøen inngår som en del av vannmagasinet til kraftverket. Reguleringen har medført store variasjoner i vannstand, endrede økologiske forhold og vesentlig forringelse av fiskebestanden og fiskekvaliteten.

Videre viser prøvafiske i Latnetjávri at fiskekvaliteten, særlig for sik, er blitt betydelig dårligere etter oppdemmingen av Virdnejávri. Dette underbygger at reguleringen har hatt negative ringvirkninger også i tilgrensende vannsystemer.

Kommunen vil understreke at dette er kjente og dokumenterte konsekvenser som i liten grad er fulgt opp gjennom målrettede tiltak i ettertid.

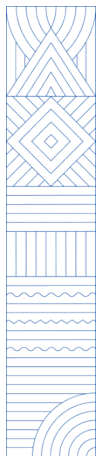
Samtidig registrerer kommunen at omtalen av fiske i forbindelse med Alta kraftverk i stor grad er avgrenset til laksefisket nedstrøms kraftverket. Dette gir et skjevt bilde av de faktiske konsekvensene av utbyggingen.

Kommunen vil påpeke at de som i størst grad er blitt skadelidende av reguleringen, er de som tradisjonelt har drevet fiske og fangst i områdene oppstrøms kraftverket, herunder i Virdnejávri, Latnetjávri og tilhørende vannsystemer. Disse interessene har i for liten grad blitt synliggjort, anerkjent og kompensert.

Guovdageainnu – Kautokeino kommune mener derfor at:

1. konsekvensene for innlandsfiske og tradisjonell bruk oppstrøms kraftverket må synliggjøres og vurderes på nytt
2. det må vurderes konkrete avbøtende tiltak og oppfølging av tidligere påviste skader
3. vurderingen av fiskeressurser ikke kan begrenses til laksefiske nedstrøms, men må omfatte hele vassdraget

Kommunen vil understreke at en helhetlig forståelse av konsekvensene for fisk og naturgrunnlag er avgjørende for et forsvarlig beslutningsgrunnlag i saken.

Dearvvuođat / Med vennlig hilsen

Nils Runar Hætta

ovdánahttinjodiheaddji/utviklingsleder

Tlf.: +47 90 98 03 77

GUOVDAGEAINNU SUOHKAN
Kautokeino kommune

Bredbuktnesveien 6
9522 Guovdageaidnu

e-post@kautokeino.kommune.no